

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Návštěvy Eduarda VII. v Mariánských Lázních

Ivana Crhová

Plzeň 2013

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra historických věd

Studijní program Historické vědy

Studijní obor Obecné dějiny

Bakalářská práce

Návštěvy Eduarda VII. v Mariánských Lázních

Ivana Crhová

Vedoucí práce:

PhDr. Lukáš Novotný, Ph.D.

Katedra historických věd

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

Poděkování

Chtěla bych v prvé poděkovat svému vedoucímu bakalářské práce panu PhDr. Lukášovi Novotnému, Ph.D. za cenné rady ke zpracování této práce. Dále bych poděkovala Městskému muzeu v Mariánských Lázních za poskytnutí materiálů a odborné literatury.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2013

.....

Obsah

1. ÚVOD.....	6
2. EDUARD VII.....	8
3. HISTORIE MARIÁNSKÝCH LÁZNÍ	14
4. PRVNÍ POBYTY KORUNNÍHO PRINCE ALBERTA EDUARDA V MARIÁNSKÝCH LÁZNÍCH.....	15
5. SETKÁNÍ ANGLICKÉHO KRÁLE EDUARDA VII. S RAKOUSKÝM CÍSAŘEM FRANTIŠKEM JOSEFEM I.....	22
6. REKONVALESCENČNÍ POBYTY V LETECH 1905–1909	26
7. ZÁVĚR.....	37
8. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ.....	39
9. ELEKTRONICKÉ ZDROJE	40
10. RESUMÉ	41
11. SEZNAM PŘÍLOH	42

1. Úvod

Tématem bakalářské práce jsou návštěvy britského panovníka Eduarda VII. v Mariánských Lázních na přelomu 19. a 20. století. Eduard VII. byl králem Spojeného království Velké Británie, Irska, suverénem britských dominií a císařem Indie a panoval v letech 1901–1910, v době, kdy vládnoucí konzervativní strana opustila pod tlakem zahraničněpolitických okolností dlouho praktikovanou politiku skvělé izolace a snažila se najít spojence. Po dlouhých jednáních jej našla v Japonsku a s Francií a Ruskem uzavřela koloniální dohody. O několik let později vstoupily tyto státy (jako Dohoda) do první světové války.

Jistou malou roli v uzavření spojeneckých dohod měly i Mariánské Lázně, kde se zde britský král sešel s ruským ministrem zahraničí Izvolským a s francouzským ministerským předsedou Clemenceauem. Eduard VII. zavítal poprvé do lázní v roce 1897 jako soukromá osoba, vystupoval pod jménem lord Renfrew. Zdejší pobyt se mu zalíbil natolik, že lázně poctil svou návštěvou ještě osmkrát. Při dalších léčebných pobytech se ubytoval stále pod skrytým jménem jako vévoda z Lancasteru. Panovník vyhledával lázně převážně ze zdravotních důvodů, a to kvůli léčbě obezity. Mariánským Lázním vznikl brzy přídomek lázně otlých díky návštěvnosti hostů, kteří měli vážné problémy se svojí nadváhou. Léčba krále byla v rámci možností úspěšná, především díky účinkům místních pramenů a dodržování diety, kterou mu naordinoval zdejší lékař Dr. Ernst Ott. Do dějin města se nejvíce zapsal rok 1904, kdy zde bylo dohodnuto setkání anglického krále Eduarda VII. s rakouským císařem Františkem Josefem I.

K vybrání toho tématu mě vedla vzpomínka na výuku ze základní školy, kde jsme si pravidelně připomínali historii našeho města. Město samotné každoročně pořádá festivaly pojmenované po významných hostech, např. Chopinův festival a Goethův týden. V roce 2004, v den stoletého výročí setkání dvou panovníků, byly v Mariánských Lázních uspořádány slavnosti.

Při shromažďování materiálů jsem zjistila, že k danému tématu neexistuje širší škála textů v českém jazyce nejen o králově pobytu v Mariánských Lázních, ale ani o něm samotném. Primárním zdrojem informací této práce byly články z dobových mariánskolázeňských novin, které vycházely pouze v německém jazyce. V době

návštěv britského panovníka vycházely dvoje noviny, a to Marienbader Zeitung a Marienbader Tagblatt.

Marienbader Zeitung vycházel jako týdeník po celý rok. Průměrně měly tyto noviny osm stran, čtenář se zde dočetl nejdůležitější zprávy ze světa, zprávy z burz, ze života Mariánských Lázní a programy koncertů a městského divadla. To vše bylo obsaženo na čtyřech stránkách a na zbylých stránkách byly vytištěny inzeráty hotelů a vyhlídkových kaváren. Marienbader Tagblatt oproti novinám výše zmíněným vycházely pouze v letní sezoně, od června do srpna, jako deník. Pouze v neděli se žádné noviny nevydávaly. Též se tiskly v osmistránkové podobě, kde byly zprávy ze světového dění, ale na rozdíl od Zeitungu se více zaměřovaly na události v Mariánských Lázních a okolí. V této bakalářské práci bylo nejvíce podrobností o pobytu Eduarda VII. získáno právě v tomto listu. Zprávy z obou novin se často překrývaly a zároveň doplňovaly.

V této práci jsem používala také sekundární literaturu, která se zabývala zvoleným tématem. V první řadě to byla kniha mariánskolázeňského badatele Richarda Švandrlíka, která se jmenuje 106x Mariánské Lázně aneb vyprávění o městě, kterému stačilo sto let k dosažení světové proslulosti, druhou knihou bylo dílo rakouského autora Sigmunda Münze Eduard VII. in Marienbad, Politik und Geselligkeit in den Böhmischen Weltbadeorten. Tento text přináší zajímavé postřehy z králova soukromí a srovnává královu povahu s jeho příbuznými, kteří Mariánské Lázně také navštívili. Dalším zdrojem informací pro moji práci byly články v místním historickém časopisu Hamelika, který vychází v internetové podobě www.hamelika.wz.cz.

První kapitola je věnována životu a vládě Eduarda VII., k tomuto tématu česká relevantní literatura téměř chybí. Jediná kniha v českém jazyce, která se anglickým panovníkem zabývá, se jmenuje Eduard VII. a jeho doba od francouzského autora Andrého Mauroise. Jak z názvu vyplývá, je tato kniha zaměřena na vnitřní a zahraniční politiku a vývoj společnosti ve Velké Británii. Dále jsem čerpala z díla The life of King Edward VII. od anglického historika Castella Hopkinse, které je vlastně královým životopisem.

Cílem této práce bylo analyzovat panovníkovy léčebné pobyty v Mariánských Lázních a zde uskutečněná diplomatická jednání, zmapovat slavnosti uspořádané na počest setkání anglického krále s rakouským císařem v roce 1904 a zamyslet se nad vlivem králových pobytů na vzestup návštěvnosti Mariánských Lázní.

2. Eduard VII.

Budoucí král Eduard VII. se narodil 9. listopadu 1841 v Buckinghamském paláci jako nejstarší syn královny Viktorie a jejího manžela prince Alberta. Rodiče svého syna pojmenovali Albert Eduard, ale v rodinném kruhu se užívala přezdívka Bertík. Krátce po narození mu byl udělen tradiční titul pro dědice trůnu, princ z Walesu. Sotva byly princovi čtyři měsíce, ujal se jeho výchovy baron Stockmar, bývalý učitel princova otce. Brzy přicházely od prvních princových profesorů špatné zprávy o jeho odporu k učení. Jeho otec brzy srovnával pomalé kroky Bertíka s velkými pokroky své prvorozené dcery Viktorie. Princezna uměla ve věku tří let plynule mluvit francouzsky a anglicky, kdežto princ měl problémy s gramatikou a výslovností. Učitelé si stěžovali, že u svého žáka nenalézají žádné nadšení pro umění a četbu knih.¹ Princ často dostával káravé dopisy od svých rodičů. Ve věku sedmnácti let dostal zároveň s hodností plukovníka a stužkou podvazkového řádu výchovný dopis od svých rodičů, jak by se měl správně chovat korunní princ. *„Princ musí na projevy úcty odpovídat nejen s dokonalou přesností, nýbrž také s jistou srdečností. Odpověď na něčí pozdrav rozmrzele je spíše urážka, než zdvořilost. Princ nikdy nesmí užívat slova nebo výrazů satirických, v kterých je možná nebezpečí, že zlehčují člověka, kterému je říká. Dochvilnost je další z jeho povinností.“*²

Princ Eduard se chtěl vyučit vojenskému řemeslu, ale jeho otec ho místo toho poslal na univerzitu. Nejprve studoval v Edinburgu, pak v Oxfordu a v Cambridgi. V Oxfordu poprvé vyzkoušel život na koleji, kde získal zálibu v kouření doutníků. Princ přes počáteční nechuť k výuce cizích jazyků nakonec velmi dobře hovořil italsky, německy a francouzsky. K jeho nejvýraznějším vlastnostem patřily šarm, společenská taktičnost a takt. Po své matce zdědil zdravý úsudek a přirozenou laskavost. Byl stejně metodický a přesný se sklony k puntičkářství.³

V roce 1860 se poprvé princ vydal bez doprovodu svých rodičů na zahraniční cestu, a to do Spojených států a Kanady. Cestoval pod pseudonymem lord Renfrew. Bylo to poprvé od vyhlášení nezávislosti, kdy člen anglického královského domu navštívil Spojené státy americké. Princ navštívil města Chicago, Saint Luise a ve Washingtonu byl hostem prezidenta Jamese Buchanana v Bílém domě. Na Američany

¹ BENSON, Edward Frederic, *King Edward VII. An Appreciation*, London 1934, s. 15–17.

² MAUROIS, André, *Eduard VII a jeho doba*, Praha 1934, s. 46.

³ Tamtéž, s. 55.

velmi zapůsobil svým chováním, kdekoli se objevil, vítal ho skandující dav. Jeho návštěva přispěla ke zlepšení vztahů mezi Velkou Británií a Spojenými státy.⁴

Po návratu ze severní Ameriky musel začít řešit na přání svých rodičů otázku sňatku. I když mu bylo teprve devatenáct let, královský pár se shodl, že je zapotřebí pomýšlet na jeho sňatek. V této době bylo v Evropě velmi málo princezen a princ waleský měl velmi vyhraněný vkus. Nejhezčí princeznou byla dánská princezna Alexandra. V září 1861 byl princ vyslán pod záminkou zhlédnutí vojenského cvičení do Heidelbergu, aby se seznámil s princeznou Alexandrou. Princovi se Alexandra velmi líbila. Sňatek mezi anglickým korunním princem a dánskou princeznou byl uzavřen 10. března 1863 v kapli sv. Jiří ve Windsoru.⁵ Z manželství vzešlo šest dětí. Prvorozeným synem byl princ Albert Viktor, ten však v roce 1892 zemřel.

V roce 1861 zemřel královně Viktorii její milovaný manžel princ Albert, Eduardův otec. Po jeho smrti se královna stáhla ze společenského života a zahalila se do černých šatů. Na společenských akcích ji zastupoval princ Eduard, který brzy svou vlídnou povahou získal britskou aristokracii. Rád s ní sdílel její zábavy a nechával se obklopot lidmi, kteří ho dokázali upoutat svou osobností. Princ projevoval velikou zálibu v diplomacii, ale královna Viktorie ho nerada informovala o státních záležitostech a raději ho posílala na diplomatické cesty do Francie, Portugalska a Německa. Tyto cesty mu získaly přátele v nejrůznějších zemích a společenských vrstvách.⁶ V roce 1862 navštívil se svojí chotí Egypt. Naplánována byla i cesta k Nilu, družina byla proti hrozící dehydrataci velmi dobře zásobená 20 000 lahvemi sody, 3 000 lahvemi šampaňského a 4 000 lahvemi červeného a bílého vína. Při návratu se zastavili u pyramid a pak u Suezského průplavu, kde je francouzský podnikatel a diplomat Ferdinand Lesseps, budovatel tohoto díla, provedl.⁷

V roce 1875 zahájil princ svou památnou cestu do Indie, on sám o ní hovořil jako o své vysněné cestě. Tuto výpravu zahájil v Řecku. Zde 16. října 1875 nastoupil na palubu loď Serapis, se kterou doplul 8. listopadu do Bombaje. V přístavu korunního prince přivítal početný dav místních obyvatel. Indický panovník daroval princovi přes 400 darů. Na Cejlonu hovořil k buddhistům, dokonce se zúčastnil obětování slona a dle místní tradice mu vlastnoručně uřízl ocas. Navštívil mnoho indických teritorií. Během své návštěvy Indie se princ také hojně věnoval zábavám a lovu. Při návštěvě

⁴ WORTHAM, H. E., *Edward II. Man and King*, Boston 1931, s. 51–65.

⁵ Tamtéž, s. 3–10.

⁶ MAUROIS, s. 55–61.

⁷ HOPKINS, J. Castell, *The life of King Edward VII*, London 1902, s. 102.

Gaikwarku v Barodě ulovil svého prvního divokého kance. 13. března 1876 opustil Indii a navrátil se zpět do Velké Británie s velkým počtem darů, přivezl i mnoho živých zvířat jako byli sloni, tygři, leopardi. Dále obdržel velké množství potravin a exotických květin.⁸

Dne 22. ledna 1901 zemřela ve věku jednaosmdesáti let královna Viktorie, jejím nástupcem se stal princ Albert Eduard. Od dob vlády krále Jiřího III. (1760–1820) se v Anglii ujala zvyklost vyčkat s korunovaci nového panovníka alespoň rok od smrti jeho předchůdce. Právě pro tento zvyk se princ Eduard rozhodl čekat na korunovaci do 26. června 1902.⁹ Vzhledem k jeho špatnému zdravotnímu stavu však byla přesunuta na 6. srpen téhož roku. Při korunovaci král prohlásil: *„Rozhodl jsem se pro jméno Eduard, které mělo již šest mých předků. Touto volbou nijak nezlehčuji jméno Albert, zděděné po svém stále železném, slavném a moudrém otci, který byl všeobecně nazýván Albert Dobrý, ale přeji si, aby jeho jméno zůstalo samo.“*¹⁰

V době Eduardovo nástupu na trůn zaujímala Britská říše pětinu zemského povrchu. Zahraniční politika byla vedena v duchu taktiky *„splendid isolation“* a udržení si statusu největší námořní mocnosti. V průběhu devatenáctého století si Velká Británie zajistila bezpečný přístup ke všem svým držávám a strategickým místům.

Král nejenže zdědil obrovskou říši, ale také problémy impéria. Za královny Viktorie vypukla v jižní Africe v roce 1899 válka proti búrům, obyvatelům nezávislých republik Transvaalu a Oranžského nezávislého státu. Důležitou roznětkou tohoto konfliktu bylo objevení naleziště zlata v jedné z búrských republik po první burské válce v letech 1880–1881, to vedlo k velkému přílivu zlatokopů z Británie do jižní Afriky. Búrská vláda odmítla přidělit přistěhovalcům občanství, na to Anglie zareagovala posilováním vojenských jednotek na území v jižní Africe. V první fázi války obsadili Búrové anglická posádková města Mafeking, Kimberley a Ladysmith. Britskou veřejnost, která byla zvyklá na neporazitelnost svých vojsk, těžce zasáhla vlna neúspěchů. Až jmenování nového vrchního velitele vojsk, polního maršála lorda Robertse, signalizovalo vyhlídku na vítězství Velké Británie. Jako náčelníka štábu s sebou přivezl lorda Kitchenera. V květnu 1900 se dostavily první výsledky, Angličané dobyli město Mafeking a postupně osvobozovali obležená území. Búrové se poté uchýlili ke gerilové válce. Lord Roberts byl z velení sesazen a vystřídán lordem

⁸ HOPKINS, s. 131–159.

⁹ MAUROIS, s. 129.

¹⁰ Tamtéž, s. 43.

Kitchenerem, který začal v boji proti partyzánům používat taktiku spálené země a systematicky plnil búrské farmy. V této válce zašel Kitchener příliš daleko. Poprvé v dějinách nechal vystavět koncentrační tábory, do kterých byla intervenována většina búrských obyvatel. Búrové se dokonce vysláním delegace dožadovali vojenské pomoci Spojených států amerických. Nový americký prezident Theodor Roosevelt však oznámil, že Spojené státy do tohoto konfliktu nebudou zasahovat. Búrové kapitulovali. Dne 31. května 1902 byla uzavřena mírová smlouva ve Vereenigingu. Pro búrské republiky to znamenalo ztrátu nezávislosti se začleněním do impéria, ale byla jim zaručena osobní svoboda a soukromé vlastnictví. Naproti tomu se Britové zavázali, že uhradí veškerou škodu, kterou válkou napáchali.¹¹ V následujících letech se vazby búrských republik k centru opět uvolňovaly. V roce 1906 byla poskytnuta samospráva Transvaalu a o rok později Oranžskému svobodnému státu. Vyvrcholením tohoto uvolnění bylo vyhlášení Jihoafrické unie k 31. květnu 1910.¹²

Již na přelomu devatenáctého století britští politikové zjistili, že taktika „*skvělé izolace*“ je v budoucnosti pro národ, který se na jakékoliv části zeměkoule může setkat s tolikerým nebezpečím, neprozíravá. Z voleb roku 1900 vzešla nová generace politiků, která preferovala spojeneckou politiku. Přestože se novým ministerským předsedou stal konzervativec Robert Arthur Talbot Cecil-Gascoyne, markýz ze Salisbury, který pocházel ze staré školy a upřednostňoval politiku izolace, zahraniční diplomacie se vydala cestou hledání spojenců. Kolem roku 1901 byla Evropa rozdělena na dva tábory. Vznikl tzv. Trojspolek, který tvořily státy Německo, Rakousko a Itálie a spojení Francie a Ruska, neboli Dvojdohoda. Velká Británie inklinovala k Německu, sám král tento směr podporoval: „*Již mnoho let jsem k Německu cítil největší sympatie a ještě dnes myslím, že Německo a Velká Británie jsou přirození spojenci. Kdyby se spojily, mohly by se stát světovou policií a zabezpečit trvalý mír.*“¹³ Ale komplikovaná britsko-německá jednání na jaře 1901 uvázla na mrtvém bodě. O rok později, 30. ledna 1902, uzavřela Velká Británie spojeneckou smlouvu s Japonskem. K této dohodě přispěl vývoj na Dálném východě, kde Rusko posilovalo svůj vliv v Číně, zejména v Mandžusku. Zde za pomoci francouzských peněz budovalo železniční trať, kterou chtělo spojit se sibiřskou železnicí, tzv. Transsibiřskou magistrálou. Ruská činnost ohrožovala obchodní zájmy Velké Británie a Japonska, to vedlo k jejich sblížení a

¹¹ HOPKINS, s. 351–361.

¹² FERGUSON, Niall, *Britské impérium. Cesta k modernímu světu*, Praha 2007, s. 299.

¹³ MAUROIS, s. 157.

následnému uzavření dohody. Signatáři se zavázali pro případ konfliktu s jednou mocností pro neutralitu a v případě války se dvěma protivníky si měli poskytnout vojenskou pomoc.¹⁴

Velká Británie potřebovala pro dosažení svých nových cílů získat spojení i v Evropě. Od přelomu století vlády v Londýně a v Paříži nacházely stále více důvodů k odstranění nesvárů. Král Eduard VII. byl velkým stoupencem sblížení s Francií, cítil k ní velké sympatie. Na francouzské straně byl zastáncem této politiky ministr zahraničí Théophile Delcassé, aby dosáhl dohody s Brity, vyslal do Londýna jednoho ze svých nejlepších diplomatů Paula Cambona. Prvním posláním Cambona bylo předložit ministerskému předsedovi Salisburyemu návrh na úpravu hranic mezi britskou a francouzskou částí ve střední Africe. Tento projekt byl z anglické strany brzy vyřešen kompromisem. Za důležitý průlom britsko-francouzského jednání byla návštěva panovníka Eduarda VII. u francouzského prezidenta Émila Loubeta v Paříži v roce 1903. Když se 1. května anglický král objevil na francouzské půdě, panovala protibritská nálada, ale díky povaze a zdvořilosti vladaře se v krátké době pobytu změnilo smýšlení národa a nepřátelství k Anglii začalo ochabovat. Na oplátku této návštěvy přijel prezident Loubet v červenci 1903 do Londýna. Britsko-francouzské jednání urychlilo vypuknutí rusko-japonského konfliktu. Londýn s Paříží se obávaly zavlečení do války. V dubnu 1904 byla podepsána Srdečná dohoda novým britským premiérem Arturem Jamesem Balfourem, ministrem zahraničí Lansdownem a francouzským velvyslancem Cambonem, ve které si mocnosti rozdělily sféru vlivu v koloniálních oblastech.¹⁵ O tři roky později uzavřela Británie dohodu s Ruskem. Signatáři si rozdělili sféru vlivu v Asii. Po podpisu smlouvy pozval car Mikuláš II. anglického panovníka na návštěvu Ruska. Protože však v Rusku panoval neklid, král navrhl setkání na carské jachtě u Tallinského přístavu. V roce 1908 se tak stal Eduard VII. prvním anglickým panovníkem v historii, který přijal pozvání ruského cara k návštěvě Ruského impéria, i když jen na palubě lodi v ruských vodách.¹⁶

Na domácí scéně v Británii se i přes všeobecný vzestup životní úrovně pořádaly sociální stávky vyvolané zvyšováním cen a nízkých mezd. Dělnická třída se začala hlásit k politickým stranám, které měly v programu sociální otázky a zájmy proletariátu. Na počátku 20. století vznikla levicová Labouristická strana, která brzy

¹⁴ MAUROIS, s. 177–181.

¹⁵ SKŘIVAN, Aleš, *Evropská politika 1648–1914*, Praha 1999, s. 243–244.

¹⁶ FARRICH, J. A., *England under Edward VII*, London 1922, s. 217.

získala velký počet voličů. Ve volbách 1906 sice zvítězili liberálové, ale přesto labouristé získali v Dolní sněmovně 24 křesel.¹⁷

Velká Británie byla brzy po sjednocení Německa ohrožena jako dosud největší námořní velmoc. Admirál John Fischer navrhl reformu námořnictva, chtěl vyřadit z válečného loďstva všechny lodě zastaralého typu a nahradit je moderním, nedobytným bitevním loďstvem. Král podporoval nejen reformu námořnictva, ale i pozemské armády.

Začátkem roku 1910 se králův zdravotní stav začal zhoršovat. 6. května ráno lékaři konstatovali, že králův stav je kritický a ve večerních hodinách téhož dne Eduard VII. následkem selhání srdce zemřel.

Za vlády krále Eduarda VII. došlo ve Velké Británii k zavádění mnoha nových průmyslových technologií, rozvíjely se vědní obory, velký rozvoj zaznamenal automobilový průmysl a vznikl průmysl letecký. V politice se objevily levicové a sociální proudy. Eduard VII. vládl v mezích svých omezených pravomocí. Zákon nazývaný Bill of Rights z roku 1689, kterým byla definována svrchovanost britského parlamentu nad panovníkem, zaručil králům právo vědět, právo doporučit a právo varovat. V roce 1910 se stal novým britským králem Eduardův druhorozený syn jako Jiří V.

¹⁷ HATTERSLEY, Roy, *The Edwardians*, London 2006, s. 234.

3. Historie Mariánských Lázní

První zmínka o Mariánských Lázních pochází z 12. století. V této době bylo v místě, kde dnes stojí město, jen údolí mnoha pramenů, močálů a bažin, obklopené hlubokým lesem. Až na počátku 19. století se zasloužil tepelský opat Reitenberger spolu s klášterním lékařem Johanem Josefem Nehrem o vznik města a lázní. Dr. Josef Nehr systematicky zkoumal léčivé účinky pramenů a prováděl první léčení, která aplikoval nejprve sám na sobě a pak na pacientech. Na místě dnešního Křížového pramene postavil první zděný dům pro lázeňské hosty. Dne 2. listopadu 1818 byly Mariánské Lázně výnosem vídeňské vlády prohlášeny za lázeňské místo.¹⁸ Z nehostinného a bažinatého místa zde zahradník Václav Skalník, architekt Jiří Fischer a stavitel Anton Thurner vytvořili za finanční podpory tepelského kláštera suché parkové město s klasicistními a empírovými domy, kolonádami a altány. V roce 1865 byly Mariánské Lázně výnosem Františka Josefa I. povýšeny na město.¹⁹ Na přelomu 19. a 20. století vyvrcholila výstavba města jako kulturního a společenského centra. Budovaly se nové stavby či se přestavovaly ty stávající, rozšiřovaly se parky a stavěly se vyhlídky, které dodnes poskytují krásné výhledy na město. V roce 1872 skončila výstavba železniční trati, která město spojovala s Chebem a s Plzní. O šestadvacet let později byla postavena trať do Karlových Varů. Mariánské Lázně se od roku 1902 do roku 1960 staly sídlem okresního hejtmánství. Prvním okresním hejtmánem se stal Karl Pezellen.²⁰

Město Mariánské Lázně bylo od počátku tolerantní v otázce náboženství. Pro své návštěvníky postupně nechalo vystavět římskokatolický kostel Nanebevzetí Panny Marie, evangelický kostel, anglikánský kostel a pravoslavný kostel sv. Vladimíra. V centru města stála židovská synagoga, která byla během Křišťálové noci z 9. na 10. listopadu 1938 vypálena a zbourána. Mariánské Lázně navštívilo mnoho významných osobností, mezi které patřili Friedrich Nietzsche, Fryderyk Chopen, Nikolaj Vasiljevič Gogol, Johann Wolfgang Goethe a další. Město poctil svou návštěvou také pruský král Friedrich Vilém IV. i rakouský císař Ferdinand V. Do období největšího rozmachu a slávy města spadaly návštěvy anglického krále Eduarda VII.

¹⁸ BÖHM, Wolfgang Rudolf, *Einleitung zum Marienbader Heimatbuch*, In: Heimatbuch Marienbad. Stand und Land. I. Giesenfeld 1977, s. 7–8.

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ <http://hamelika.wz.cz/h00-05.htm>, 30. 3. 2013.

4. První pobyty korunního prince Alberta Eduarda v Mariánských Lázních

„Procestoval jsem celou Indii, Ceylon, všechna lázeňská města Evropy, ale nikde na světě mne nechytila u srdce poezie nádherné přírody, tak jako zde v Mariánských Lázních.“

Britský král Eduard VII., Mariánské Lázně 1907²¹

Princ waleský poprvé navštívil Mariánské Lázně v roce 1897. Před jeho příjezdem bylo telegramem z Velké Británie pro prince rezervováno apartmá v hotelu Klinger. 18. srpna, po páté hodině odpolední se dostavil do nádražní stanice osobní vlak s korunním princem. Na nástupišti ho očekávali představitelé města. Kočár, který byl připraven před nádražní budovou, převezl prince do hotelu. Ubytoval se pod skrytým jménem jako lord Renfrew. Prince doprovázel adjutant kapitán Seymour Fortescue.²² Britský korunní princ a pozdější král Eduard VII. jezdil do českých lázní pouze jako soukromá osoba. Při dalších pobytech se představoval jako vévoda z Lancasteru, ale jeho pseudonym byl brzy všeobecně znám.

České lázně Eduard VII. vyhledával především kvůli léčbě své obezity, kterou podědil po koburských předcích. Ujal se ho zdejší lékař Adolf Ott. Mezi lékařem a princem vznikl brzy důvěrný vztah. Když Dr. Ott poprvé prince vyšetřil, popsal setkání velmi kladně: *„Princ se choval přátelsky, vynikal inteligencí a důvtipem, přijal mě žoviálním způsobem a po celou dobu jeho pobytu jsem se s ním cítil velmi příjemně. Poté, co jsem ho vyšetřil, vyprávěl mi své zážitky a ukázal mi velmi zdařilou slonovinovou podobiznu své matky královny Viktorie. Tu královna obdržela k šedesátým narozeninám.“*²³ Při dalších pobytech prince léčil lékař Dr. Ernst Ott, syn Dr. Adolfa Otty. Základem Eduardovy léčebné kúry bylo dodržování diety a pití minerálních pramenů. Dle lékařského předpisu užíval denně dvě sklenice Křížového pramene. Tento pramen vyvolává díky obsahu síranů projímavé účinky. Princ ohledně jídla nebyl žádný kajcíník, proto jeho dieta nebyla příliš přísná. Denně si mohl vybrat ze dvou chodů. Mezi jeho oblíbená jídla patřily pstruh z českých vod, candát a koroptev. Na stole nesměla chybět jeho oblíbená zelenina, smažený baklažán. K snídani

²¹ BÖHM, s. 5.

²² Marienbader Curliste, č. 222, 21. 8. 1897.

²³ OTT, Adolf, *Meine Lebenserinnerungen*, Wien 2011, s. 195.

si rád dával čerstvou broskev.²⁴ Během svého prvního osmnáctidenního pobytu dokázal korunní princ zhubnout 5 kg.²⁵ V lázních absolvoval dlouhé léčebné procedury, dlouhé chvíle si zkracoval pobytem na kynžvartském zámku u knížete Paula Clementse Metternicha, kam byl zván na lov křepelek, zajíců a bažantů. 31. srpna princ odcestoval do Karlových Varů, kde strávil den, a pak se navrátil do Mariánských Lázní. V Karlových Varech se setkal se srbským králem Alexandrem a jeho otcem, bývalým srbským králem Milanem. 5. září 1897 odcestoval extra připraveným vlakem do Kodaně, kde chvíli pobyl na dánském dvoře a pak odcestoval do Skotska.²⁶ Při odjezdu z lázní se nechal slyšet, že by sem rád zavítal opět příští rok. Místní historikové nevědí, proč si pro své časté pobyty vybral právě Mariánské Lázně, když královský lékař osobně princovi doporučoval léčebnou kúru v Karlových Varech.²⁷

Následující rok bylo město v očekávání, zda je Eduard opět poctí svojí návštěvou. 22. července 1898 se v Marienbader Tagblattu objevila zpráva o špatném zdravotním stavu prince waleského; jeho plánovaný pobyt tak byl ohrožen.²⁸ O čtrnáct dní později bylo město telegramem informováno, že korunní princ lázně nenavštíví. Začátkem roku 1899 se v místním tisku spekovalo, jestli i letos město navštíví korunní princ Velké Británie. Článek v Marienbader Zeitungu z 9. ledna 1899 přinesl zprávu o princově úmyslu opět v Mariánských Lázních strávit tři týdny. Princova návštěva však závisela na zdravotním stavu na smrt nemocného barona Rothschilda.²⁹ 6. srpna 1899 přišla depeše z anglického dvora, která informovala o příjezdu prince. Ubytování bylo tentokrát rezervováno v hotelu Weimar.³⁰ V místním tisku se začaly šířit zprávy o pobytu člena mocenského vladařského domu. Noviny ve svých článcích apelovaly na hosty, aby neobtěžovali prince při jeho aktivitách. Princův pobyt byl naplánován od 11. srpna do 2. září 1899. V den příjezdu významného příslušníka anglického královského domu se před budovou nádražní stanice sešli městští radní se starostou Dr. med. Augustem Herzigem, aby jej náležitě přivítali. Poté se host ubytoval v hotelu Weimar pod krycím jménem vévoda z Lancasteru. Doprovázel jej adjutant kapitán Seymour Fortescue.³¹ Významnou návštěvu v hotelu přivítal hoteliér

²⁴ MÜNZ, Sigmund, *Eduard VII. in Marienbad. Politik und Gesellikeit in den Böhmischen Weltbadeorten*, Brünn 1936, s. 21.

²⁵ Marienbader Zeitung, *Seine königliche Hoheit der Prinz von Wales*, 1897, roč. 24, č. 36, s. 2.

²⁶ Marienbader Zeitung, *Se. königliche Hoheit der Prinz von Wales*, 1897, roč. 24, č. 37, s. 2.

²⁷ Marienbader Tagblatt, *Se. königliche Hoheit der Prinz von Wales*, 1897, roč. 6, č. 66, s. 1.

²⁸ Marienbader Tagblatt, *Der Prinz von Wales*, 1898, roč. 7, č. 44, s. 1.

²⁹ Marienbader Zeitung, *Der Prinz von Wales*, 1899, roč. 26, č. 28, s. 2.

³⁰ Marienbader Tagblatt, *Der Prinz von Wales*, 1899, roč. 8, č. 56, s. 1.

³¹ Marienbader Curliste, č. 288, 16. 8. 1899.

Hammerschmid a doprovodil ji do apartmá. Společně kráčeli po červeném plyšovém koberci do prvního patra, kde byl přichystaný velký pokoj s balkonem.

Dna 15. srpna se konal u hotelu Casino tenisový turnaj, který princ poctil svou návštěvou. Měl zde na půl pátou rezervovaná místa. U hřiště visely britské vlajky na jeho počest. Seděl zde s portugalským vyslancem, s doprovodem anglických dam a panů, s lady Philipsovou, s Edwardem D. Brienem a jeho chotí, dvorní herečkou Lotte Mitt. Téhož dne do města dorazila sestra prince waleského, princezna Luisa.³² Korunní princ patřil mezi obdivovatele divadelních her a hlavně divadelních operet. Místní divadlo navštěvoval dvakrát až třikrát do týdne. Na programu byly operety Geisha od Sidneyho Jonese a Die Schöne Helene od Jacquese Offenbacha. Divadlo bylo při návštěvě Eduarda vždy vyprodané.

Dne 18. srpna byly v celém Rakousko-Uhersku pořádány slavnosti na počest narozenin císaře Františka Josefa I. Sám císař si nepřál oficiální gratulace, nejraději tento den trávil s členy své rodiny. Všechny oslavy, koncerty a bohoslužby probíhaly z iniciativy místních úřadů a církevních kruhů.³³ V Mariánských Lázních slavnostní program začal od časného rána koncertem na kolonádě. Od 10 hodin dopoledne se konala slavnostní bohoslužba v katolickém kostele Nanebevzetí pany Marie, které se účastnil i korunní princ Albert Eduard. Usedl do první řady vedle tepelského okresního hejtmána a starosty Dr. Herziga. Pontifikační mši odsloužil prelátský opat P. Alfred Clementso. Princ zůstal do konce bohoslužby a pak opustil kostel jako první. Večer se konala dobročinná tombola pro chudobinec z Černošína.³⁴ O pět dnů později princ waleský odjel s kapitánem Fortescuem na celý den do Karlových Varů. Na hlavním karlovarském nádraží je očekával objednaný průvodce s drožkou. Procházeli se chvíli po Promenádě a pak poobědvali v Grand Hotelu Pupp. Odpoledne navštívili sklářskou fabriku Moser & Comp. a ve večerních hodinách se vrátili zpět do Mariánských Lázní.³⁵

Místní noviny se velmi zajímaly o zahraniční tisk, který psal o Mariánských Lázních. Následně otiskly převzaté články, např. dne 26. srpna 1899 v Marienbad Tagblattu vyšel článek převzatý z The Illustrated London News, který se věnoval přítomnosti korunního prince v Mariánských Lázních: „*Mariánské Lázně, kam princ*

³² Marienbader Tagblatt, *Der Prinz von Wales*, 1899, roč. 8, č. 63, s. 1.

³³ PERNES, Jiří, *Pod habsburským orlem. České země a Rakousko-Uhersko na přelomu 19. a 20. století*, Praha 2001, s. 26.

³⁴ Marienbader Tagblatt, *Kaisers Geburtstag*, 1899, roč. 8, č. 65, s. 1.

³⁵ Marienbader Tagblatt, *Se. königliche Hoheit der Prinz von Wales*, 1899, roč. 8, č. 70, s. 1.

*odjel na léčbu, jsou jedněmi z nejkrásnějších kontinentálních lázní. Tyto lázně jsou obklopeny Císařským lesem, leží v samém srdci českých lesů. Na dosah ruky leží Karlovy Vary a Františkovy Lázně, možná jsou méně krásné, ale také jsou v oblibě díky svým léčivým pramenům.*³⁶ Místní podnikatele a obyvatele velký zájem zahraničního tisku těšil, vnímali to jako velmi dobrou propagaci lázeňského města.

Princ waleský byl velkým milovníkem hudby, ve velké oblibě měl Wagnerovy skladby. V pozdních odpoledních hodinách se v hotelu Bellevue často zúčastňoval koncertů s Wagnerovými skladbami. Při druhém Eduardově pobytu si po skončení jednoho koncertu nechal zavolat dirigenta Adalberta Schreyera a poděkoval mu za vynikající umělecký zážitek. Následovně celý orchestr pozval do hotelu Weimar, aby zahrál princovi při večeři.³⁷ Skladatel Richard Wagner též patřil mezi návštěvníky těchto lázní, poprvé sem zavítal v červenci 1844 a následně si svůj zdejší léčebný pobyt zopakoval o rok později. Eduardův odjezd byl naplánován na 2. září, kdy odjel vlakem do Chebu a zde přestoupil na rychlík mířící do Frankfurtu.

Nikdo tehdy netušil, že se příští návštěva korunního prince uskuteční až za dlouhé čtyři roky. Mezitím mariánskolázeňský tisk vydával každý rok na začátku lázeňské sezóny články o jeho možném příjezdu. V roce 1900 se však princ vypravil na léčebné procedury do Homburgu.

V lednu 1901 zemřela královna Viktorie. Následníkem trůnu se stal častý návštěvník Mariánských Lázní, šedesátiletý princ Albert Eduard, princ waleský. Kvůli zdravotním potížím, kdy princ musel podstoupit operaci střev, byla korunovace odložena. Princ Albert Eduard byl korunován britským králem 9. srpna 1902 jako Eduard VII. Novému anglickému panovníkovi poslal jménem celého města gratulační telegram také mariánskolázeňský starosta Dr. Nadler. Brzy na to přišla do lázní z královského dvora odpověď: *„Král Vám upřímně děkuje za laskavý blahopřejný telegram.*³⁸

V roce 1903 se do Mariánských Lázní konečně navrátila anglická nobilita. V srpnu dorazila dlouho očekávaná depeše ohlašující třítýdenní pobyt krále Eduarda VII. v Mariánských Lázních, příjezd byl stanoven na 13. srpna. V hotelu Weimar si král rezervoval 22 pokojů pro sebe a své služebnictvo.³⁹ Čtyři dny před plánovaným příjezdem krále přijel do lázní britský velvyslanec sir Horace Plunkett. Jeho úkolem

³⁶ Marienbader Tagblatt, *Die dieswöchentliche Nummer*, 1899, roč. 8, č. 72, s. 1.

³⁷ Marienbader Tagblatt, *Der Prinz von Wales*, 1899, roč. 8, č. 74, s. 1.

³⁸ Marienbader Tagblatt, *Danktelegramm des Königs Eduard an Marienbad*, 1902, roč. 11, č. 62, s. 1.

³⁹ Marienbader Tagblatt, *König Eduard VII.*, 1903, roč. 12, č. 52, s. 1.

bylo zůstat s králem až do konce pobytu a pak s ním odcestovat na návštěvu císaře Františka Josefa I. do Bad Ischlu. Toto setkání zprostředkoval nejvyšší vídeňský hofmistr Rudolf kníže Liechtenstein.⁴⁰ Tato návštěva měla mít pouze přátelský charakter, který by upevnil vztahy mezi Rakousko-Uherskem a Velkou Británií. Císař František Josef nikdy předtím nenavštívil Velkou Británii a teď ve svých 74 letech nebylo možné, aby vykonal tak náročnou cestu. Jen korunní princ Rudolf v roce 1887 navštívil v zastoupení svého otce Londýn při padesátiletém jubileu královny Viktorie.⁴¹

V den příjezdu krále byla na nástupišti mariánskolázeňského nádraží opět přichystána uvítací reprezentace: britský velvyslanec sir Plunkett, tajemník anglického velvyslanectví Rennie, okresní hejtman Pezellen, starosta města Dr. Nadler, městský úředník Metzner a bezpečnostní služba. Doprovod krále tvořil generál sir Stanley Clark, adjutant kapitán Ponsonby a početné služebnictvo. Jakmile byla uvítací delegace představena panovníkovi a jeho družině, odjela královská družina kočárem do hotelu Weimar. Před hotelem krále uvítal hoteliér Josef Hammerschmid a uvedl hosty do apartmá, stejně jako před čtyřmi lety.⁴² Salon ve světle zelené barvě měl rozlohu 42 metrů čtverečních s prostorným balkonem na jižní straně s výhledem na celé Mariánské Lázně. O apartmá se staral hotelový personál pod vedením Franze Konhäusera. Král mu velmi důvěřoval, neboť jej znal již z předcházejících pobytů. Franz Konhäuser se také staral o dodržování královny diety. Každé ráno přinesl králi přímo do pokoje první sklenici Křížového pramene.⁴³

Král vstával velmi brzy. Již kolem půl osmé se procházel se svým sekretářem a kapitánem po Kolonádě a u Křížového pramene popíjel druhou sklenici tohoto předepsaného pramene. Pak se vydal na ranní koupel do Nových lázní. Každý druhý den dorazila královská kurie s poštou. Král též patřil mezi velké čtenáře novin. V odpoledních hodinách se vydával na procházky po místních parcích a lesích či zamířil do maloměstských obchodů. Rád chodíval do obchodu s klenotnictvím k panu Spitzovi a obchodu s lněným zbožím od firmy J. Fischl a syn. Britský panovník se při pobytu v Mariánských Lázních nejraději oblékal do měšťanského oblečení. Nejčastěji chodíval v modrém kabátě, bílých kalhotách a šedém půlcylindru. Byl to klobouk zvaný Homburg. Král byl ve své době považován za prvního gentlemana světa, proto se podle

⁴⁰ Marienbader Tagblatt, *König Eduard von England*, 1903, roč. 12, č. 63, s. 1.

⁴¹ MÜNZ, s. 68.

⁴² Marienbader Tagblatt, *König Eduard VII.*, 1903, roč. 12, č. 62, s. 1.

⁴³ ŠVANDRLÍK, Richard, KRÍŽEK, Vladimír, *106x Mariánské Lázně aneb vyprávění o městě, kterému postačilo sto let k dosažení světové proslulosti*, Plzeň 1990, s. 114.

jeho vzoru odvíjel způsob oblékání mužské populace v Anglii. Jednou nemohl zapnout nejspodnější knoflík u vesty kvůli svému břichu, tak si pánové přestali zapínat poslední knoflík u svých kabátů či vest.⁴⁴ Vojenskou uniformu zde v lázních oblékl jen v jediný den, a to 18. srpna, v den narozenin císaře Františka Josefa I. V uniformě rakouského polního maršála se odebral do katolického kostela, kde se zúčastnil pontifikační mše.

Na začátku 20. století se v mnoha zemích rozvinul automobilový průmysl a tím i individuální doprava. Král Eduard VII. v brzké době vyměnil pomalou kočárovou dopravu za rychlejší jízdu automobilem. Ačkoliv automobil byl v této době velmi poruchový, vlastnil hned tři vozy, dva značky Mercedes a třetí od automobilky Renault. Před odjezdem z Velké Británie král přikázal, aby mu jeden vůz dopravili do Mariánských Lázní. Tohoto úkolu se zhostila vídeňská firma Arnoid Spitzer. Automobil přivezl zástupce této firmy Ernst Eidlitz. Byl to červený Mercedes 24 HP.⁴⁵

Na konci sezony 1903 poctil město svým pětidenním pobytem švagr krále Eduarda VII., řecký král Jiří I. Na vlakovém nástupišti ho očekával sám anglický panovník s generálem sirem Clarkem, kapitánem Ponsonby a představiteli města. Po představení družin králů odjeli hosté do hotelu Weimar. Následující večer společně povečeřeli v podniku Rübezahl v doprovodu princezny Murot, komtesy de Sevigné, baronky Dealswardové, madam Wadingtonové, markýzy de Ganasyové, anglického ministra hospodářství pana Chaplina, generála sira Stanleyho Clarka a kapitána Ponsobyho. K hostině hrála významným hostům lázeňská kapela pod vedením Emila Bauera. Celou přípravu stolování a výzdobu sálu připravil majitel hotelu, významný mariánskolázeňský podnikatel Georg Zischka.⁴⁶ Další den panovníci společně absolvovali ranní procházku k Ferdinandovu prameni, kde právě hrála lázeňská kapela skladbu „Land of Hope and Glory“ od Edwarda Elgara. V odpoledních hodinách se všichni společně přesunuli do restaurace Rübezahl, kde se konal vojenský koncert. 30. srpna se řecký král Jiří na nádraží rozloučil s králem Velké Británie a odjel vlakem přes Norimberk a Frankfurt do Kodaně. Večer před svým odjezdem anglický král uděloval vysoká vyznamenání jako poděkování za příjemně strávený léčebný pobyt v Mariánských Lázních. Dr. Ernst Ott obdržel Komanderský kříž Viktoriina řádu, důstojnický kříž Viktoriina řádu byl udělen okresnímu hejtmanovi Pezellenovi, starostovi města Dr. Nadlerovi rytířský kříž, stříbrnou medaili obdrželi policejní

⁴⁴ ŠVANDRLÍK, s. 114.

⁴⁵ Marienbader Tagblatt, *König Eduard*, 1903, roč. 12, č. 66, s. 1.

⁴⁶ Marienbader Tagblatt, *König Eduard*, 1903, roč. 12, č. 70, s. 1.

rotmistři Franz Průša, Franz Hofmann a Johann Schwarz a detektiv Pfeiser. Bronzovou medaili získal strážník Edert a 2 poštovní sluhové.⁴⁷

V 10 hodin dopoledne 31. srpna 1903 se na vlakovém nádraží sešlo mnoho obecnstva, aby se rozloučili s Jeho Veličenstvem. Král před odjezdem věnoval 1500 korun pro místní chudobinec. Poděkoval Josefu Hammerschmidovi, majiteli hotelu Weimar a předal mu briliantový manžetový knoflík jako důkaz své spokojenosti. Pak se sirem Plunkettem odcestoval na sjednanou schůzku s rakouským císařem.⁴⁸

⁴⁷ Marienbader Tagblatt, *Auszeichnungen*, 1903, roč. 12, č. 76, s. 1.

⁴⁸ Tamtéž.

5. Setkání anglického krále Eduarda VII. s rakouským císařem Františkem Josefem I.

Dne 22. března 1904 byl v Marienbader Zeitung zveřejněn článek informující o přátelském setkání rakouského císaře Františka Josefa I. a anglického krále Eduarda VII. v Mariánských Lázních.⁴⁹ Schůzka obou vladařů byla žádoucí a kvůli císařově pokročilému věku již nebylo vhodné, aby sám vykonal cestu do Velké Británie. Proto bylo diplomatickou cestou dohodnuto setkání v Mariánských Lázních na oplátku za královu návštěvu v Bad Ischlu v roce 1903. Termín setkání panovníků byl původně stanoven na 30.–31. 8. 1904.

Dne 28. července přijel do města dvorní ceremoniář Nepallek z Vídně, aby zajistil správný průběh ceremoniálu. Městská rada a dvorní sekretář se dohodly na slavnostním programu a účasti významných osob, spolků a organizací. Nejhlavnějším bodem projednávání bylo ubytování císaře a služebnictva. Místní podnikatel Max Halbmayr v dřívější době poskytl městu svůj hotel Luginsland, speciálně pro návštěvu panovníků. Volba tohoto hotelu se ukázala dobrou pro ubytování císaře a služebnictva.

Lázeňské město žilo návštěvou císaře, místním obyvatelům tuto událost připomínal denní tisk přímo fanaticky: „*Pro naše lázně je návštěva našeho císaře pocta, jsme hrdí a Mariánské Lázně budou dělat vše pro to, aby monarchové byli slavnostně přivítáni. Jsme přesvědčeni, že na císaře zapůsobí krása Mariánských Lázní. Pocit z dekorace města musí být pro císaře výjimečný.*“⁵⁰ Není divu, že se místní obyvatelé tolik těšili na setkání s císařem. Císař František Josef město navštívil naposledy ve svých 17 letech, ještě jako arcivévoda, se svými dvěma bratry Ferdinandem Maxmiliánem a Karlem Ludvíkem.

Dne 7. srpna 1904 proběhlo zasedání městské rady. Hlavním programem jednání byla otázka výzdoby města a příprava pokojů pro císaře v hotelu Luginsland. Na zasedání se radní shodli, že tak významnou záležitost by měl provést renomovaný odborník. Byl vybrán vídeňský architekt Arnold Heymann, který zde již projektoval přestavbu hotelu Rubezahl na zakázku významného mariánskolázeňského podnikatele a hoteliéra Zischky.⁵¹ Radní téhož dne obdrželi depeši od generála hraběte Paara z Vídně, kde stálo, že císař přijede již 16. srpna, jelikož následující den, tedy 17. srpna, musí František Josef vykonat cestu do Karlových Varů a pak se musí co nejrychleji vrátit

⁴⁹ Marinbader Zeitung, *Monarchenzusammenkunft in Marienbad*, 1904, roč. 31, č. 21, s. 3.

⁵⁰ Marinbader Zeitung, *Kaiser kommt nach Marienbad*, 1904, roč. 31, č. 31, s. 2.

⁵¹ <http://hamelika.webz.cz/h98-08.htm>, 29. 3. 2013.

zpět do Vídně. O tři dny později dorazil do města opět dvorní ceremoniální mistr Nepallek s definitivním plánem ceremonií. Den poté byl v novinovém článku zveřejněn oficiální slavnostní program: „*Očekávaný příjezd císaře je ve 2 hod. 30 min. odpoledne. Místodržící, hejtman a starosta města budou čekat na významnou návštěvu na nádraží. Císař František Josef a král Eduard pojedou ekvipáží z nádraží do hotelu Weimar, v prvním kočáře pojedou starosta a hejtman, v druhém místodržící s panovnicí. Pojedou po Kaiserstraße k hotelu Weimar. Potom se císař pojedou ubytovat do hotelu Luginsland. Mezi 4. a 5. hodinou odpolední bude slavnostní přivítání. V 6 hodin odpoledne císař František Josef a anglický král Eduard VII. pojedou na okružní cestu automobilem po městě. V 7 hodin odpoledne bude v hotelu Weimar večeře.*“⁵²

Téhož dne v odpoledních hodinách dorazil britský král s doprovodem generála Clarka, kapitána Ponsonbyho a služebnictva. Na nádraží byl očekáván britským velvyslancem sirem Plunkettem, rakouským velvyslancem hrabětem Mensdorffem-Pouilly, krajským hejtmanem Pezellenem a starostou Dr. Nadlerem. Ti pak krále doprovodili do hotelu Weimar.⁵³ Králi byl přichystán apartmán v prvním patře, tak, jako každou jeho návštěvu. Do doby, než přijel císař, si Eduard dopřával klidu a lékařských procedur u Dr. Otty.

Mezitím vídeňský architekt ve spolupráci s radnicí činili vše, aby byl císař přijat se všemi poctami. Výzdoba začala na nádraží. Nádražní hala byla vyzdobena třemi černožlutými koberci a vlajkami Rakouska, Británie a Mariánských Lázní. Před budovou se do výše zvedaly obrovské pylony spojené ve vítěznou bránu. Na kříži oblouku se tyčila císařská koruna a iniciály císaře. Dalších pět podobných bran překrývalo hlavní ulici od nádraží až k hotelu Weimar. Hlavní ulici lemovaly stovky vlajek, světelná výzdoba ve tvaru koruny či iniciál císaře a květin, spousty girland. Pod Luginslandem byl postaven kruhový pavilon, na jehož střeše se tyčila 4 metry vysoká císařská koruna. Pavilon byl vyzdoben modrým sametem a sloupy byly ozdobeny kyticemi girland.⁵⁴

Na cestě do Mariánských Lázní byl císař slavnostně přivítán v Českých Budějovicích a v Plzni. Dvorní vlak s císařem přijel v očekávanou dobu. Na nádraží byl již přítomen král, oblečen v rakouské maršálské uniformě se stužkou řádu sv. Štěpána. Císař přivítal Eduarda VII. v anglické maršálské uniformě. Vzájemné uvítání

⁵² Marienbader Tagblatt, *Das offizielle Festprogramm*, 1904, roč. 13, č. 60, s. 2.

⁵³ Tamtéž.

⁵⁴ ŠVANDRLÍK, s. 118.

panovníků bylo velmi srdečné, král s císařem si potřásli pravicemi a políbili se dvakrát na tvář. Nato byly představeny družiny obou panovníků a zástupci města: starosta Dr. Nadler, okresní hejtman Pezellen, rakouský místodržící a tepelský opat Helmer.⁵⁵ Po uvítání císař s králem ve společném kočáře odjeli do hotelu Weimar. Od nádraží až k hotelu lemoval ulici špalír sto jedenácti spolků veteránů a střelců z celých západních a východních Čech, městské spolky, hasičský sbor a učitelský sbor s žáky v krojích. V odpoledních hodinách bylo v sále hotelu Casino slavnostní přijetí vyslanců, diplomatů a západočeské šlechty císařem. U audience bylo stanoveno toto pořadí: 1. vysoká šlechta, 2. duchovenstvo katolického, evangelického a židovského vyznání, 3. městské zastupitelstvo, 4. krajské zastupitelstvo, 5. úředníci, 6. doktoři a významní hosté, 7. veteránský spolek a učitelský sbor.⁵⁶

Po šesté hodině večerní se císař s králem vydali na okružní jízdu v automobilu značky Mercedes. Celé město osvětlovala zářivá výzdoba. Okružní jízda byla doprovázena davem skandujících lidí. Po návratu z jízdy byla v hotelu Weimar slavnostní večeře, k poslechu hrál mariánskolázeňský orchestr. Slavnostní tabuli tvořilo následující menu: želví polévka, královská polévka, talíř s mrkví, špenátem a novými bramborami, srnčí hřbet, koroptev s brusinkami, pečení pstruzi, grilované kuře, lilek, Nizzaer kompot. Na závěr se podávala čokoláda, jahody se šlehačkou, moučník a ovoce. Po večeři císař udělil vysoká vyznamenání Viktoriina řádu Velké Británie. Toto vyznamenání obdržel hejtman Karl Pezellen a starosta Dr. Nadler. Městský strážný Murtinger obdržel bronzovou medaili Viktoriina řádu. František Josef I. se po večeři, unaven po dlouhé cestě, odebral ke spánku. Druhý den v půl 8 ráno císař odjíždí na další vizitaci do Karlových Varů. S davem přihlížejících se laskavě rozloučil a starostovi pravil: „*Byl jsem s tímto pobytem v Mariánských Lázních potěšen, je to zde velmi krásné, též král Anglie je s pobytem spokojen. Aranžmá se hodilo, bylo velmi krásné; děkuji od srdce.*“⁵⁷ Dne 23. srpna 1904 se v deníku Marienbad Tagblatt objevila zpráva o císařských finančních darech; místnímu chudobinci daroval 2 000 korun, veteránskému spolku 200 korun, válečnému sboru tutéž částku a na výstavbu veteránského domu daroval 400 korun.⁵⁸

Celá výzdoba města vyšla na 70 000 korun. Architekt Arnold Heymann si vydobyl velkého uznání. Společně s místním architektem Joseffem Schaffferem se dále

⁵⁵ Čech, *Schůze panovníků v Mariánských Lázních*, 1904, roč. 1904, č. 226, s. 2–3.

⁵⁶ MÜNZ, s. 63.

⁵⁷ Marienbader Tagblatt, *Die Abreise*, 1904, roč. 13, č. 64, s. 2.

⁵⁸ Marienbader Tagblatt, *Kaiserliche Spende*, 1904, roč. 13, č. 69, s. 1.

podílel na výstavbě města. Arnold Heymann se narodil v rakouském městě Graz v rodině stavbyvedoucího Arnolda Heymanna staršího. Mezi členy rodiny patřil i budovatel a podporovatel rozvoje tramvajové dopravy ve Vídni Gustav Dreyhausen. Do Mariánských Lázní Heymann poprvé zamířil v roce 1900, kdy projektoval přestavbu hotelu Rübezahl. Mezi další jeho díla patřila přestavba hotelu Weimar v letech 1903 a 1904. Arnold Heymann za svého života vyprojektoval 250 objektů, z toho 10 hotelů právě v Mariánských Lázních.⁵⁹

Setkání rakouského císaře Františka Josefa I. a anglického krále Eduarda VII. v Mariánských Lázních se samozřejmě těšilo obrovskému zájmu novinářů. Do města dorazily zástupy novinářů významných evropských deníků: *Daily Mail*, *Daily Express*, *Neue Frei Presse*, *Algemeine Zeitung*, *Die Zeit*. O události psaly i menší české regionální noviny, např. *Pilsner Tagblatt*, *Čech a Egerer Zeitung*. Stejně tak projevovali zájem zástupci nejrůznějších evropských dvorů a šlechtických rodů.

V den císařových narozenin se konala pontifikační mše, kterou odsloužil prelátský opat z kláštera Teplá. Během mše zazněly chorálové skladby za doprovodu varhan: *Salve Regina*, *Ave Maria*, *Animae Christi* a *Te Deum*, vše pod vedením dirigenta F. Mannerera. Mezi účastníky mše patřili anglický král, sir Francis Plunkett a hrabě Mensdorff. V podvečer se konalo slavnostní představení v divadle.⁶⁰

Během bohoslužby Jeho Veličenstvo přijalo pozvání od prelátského opata Helmera k návštěvě kláštera Teplá. O dva dny později se král s generálem Clarkem a Slatinem Paschou, místním krajanem, vypravil ve svém voze do kláštera Teplá, kde byl naposledy v roce 1899. Prohledli si zdejší kostel, knihovnu a přiléhající opatství. Krále zaujalo moderní zařízení kláštera – elektrické osvětlení a topení. Nově postavenou knihovnu velmi pochválil. Při odjezdu král ujišťoval, že do kláštera v budoucnu rád znovu zavítá.⁶¹

Pobyt Jeho Veličenstva v Mariánských Lázních byl 2. září 1904 ukončen. Na nádraží se s ním rozloučil britský velvyslanec sir Horace Plunkett, tajemník anglického velvyslanectví Rennie, rakouský velvyslanec hrabě Mensdorff-Pouilly, opat Helmer a samozřejmě představitelé města.⁶²

⁵⁹ <http://hamelika.webz.cz/h98-08.htm>, 21. 3. 2013.

⁶⁰ Marienbader Tagblatt, *Pontifikalamt*, 1904, roč. 13, č. 65, s. 1.

⁶¹ Marienbader Zeitung, *Se. Majestät König Eduard*, roč. 31, č. 35, s. 2.

⁶² Marienbader Zeitung, *Die Abreise König Eduard von Marienbad*, roč. 31, č. 36, s. 2.

6. Rekonvalescenční pobyty v letech 1905–1909

Na začátku července 1905 celé město vzrušila nečekaná zpráva. Karlovarské noviny zveřejnily informaci o úmyslu anglického krále strávit svůj léčebný pobyt v Karlových Varech.⁶³ Jednalo se však o fámou, a tak si město oddychlo, když z Londýna přišla zpráva, že Eduard VII. přijede 16. srpna 1905 do Mariánských Lázní. Léčebné kúry se král absolvoval až po setkání s rakouským císařem v Bad Ischlu. Město s velikou nedočkavostí očekávalo již pátou návštěvu panovníka Velké Británie. Na nádraží, nyní laděném do zelena, očekávali jeho příjezd zástupci města, hejtman, spousta místních obyvatel a lázeňských hostů. Král přijel s doprovodem sekretáře majora Ponsobyho, adjutanta kapitána Fortescua a sira Sidneyho Grevitta. V den 75. narozenin rakouského císaře Františka Josefa I. se Eduard VII. zúčastnil bohoslužby v katolickém kostele a poté se v jeho apartmá podával slavnostní oběd, na který byl pozván britský velvyslanec sir Edward Goschen, dále pak opat Gilbert Helmer z kláštera Teplá, okresní hejtman Karl Pezellen, nově zvolený starosta Dr. Dietl, Dr. Ernst Ott, Sidney Grevitte, kapitán Seymour Fortescue a major Ponsoby. Před zahájením večere král pronesl přípitek: „*Jeho Veličenstvo císař František Josef dnes slaví své narozeniny. Dej mu bůh ještě dlouhý život.*“⁶⁴ Dne 19. srpna navštívil anglického panovníka princ Mirko Dmitrij Petrovič-Njegoš z Černé Hory s chotí v kavárně Rübzahl, kde společně diskutovali u odpoledního šálku čaje.⁶⁵

Na přání anglického krále a ostatních anglických hostů byly v roce 1904 městem zakoupeny pozemky u obce Zádub za účelem vybudování golfového hřiště. Největšími podporovateli této investice byli městští radní Hans Rubritius a Josef Hammerschmid. 21. srpna 1905 bylo golfové hřiště v půl páté odpoledne slavnostně otevřeno Eduardem VII. Tuto událost do dnešních dnů na hřišti připomíná kámen s pamětní deskou. Hřiště mělo 9 golfových drah s 38 jamkami a golfovou halou. Při slavnostním otevření byla hala vyzdobena exotickými květinami a girlandami, visely zde rakouské a britské vlajky s anglickou standartou a vyobrazení krále Eduarda ve sportovním kostýmu s pozadím golfového hřiště. V hale bylo zřízeno malé občerstvení. Napravo od golfového domu byla postavena tribuna, kde vyhrávala kapela. Přítomné dámy a pánové byly oblečeni do elegantních toalet. Slavnostního otevření se zúčastnilo

⁶³ Marienbader Tagblatt, *König Eduard in Karlsbad?*, 1905, roč. 14, č. 28, s. 1.

⁶⁴ Marienbader Tagblatt, *Festdiner*, 1905, roč. 14, č. 64, s. 1.

⁶⁵ Marienbader Tagblatt, *Seine Hoheit Prinz Mirko von Montenegro*, 1905, roč. 14, č. 65, s. 1.

na 200 hostů. Byl zde i americký velvyslanec Bellami Storer s chotí, se kterým král poseděl při odpoledním čaji. Po čaji se přítomní dívali na zajímavou golfovou hru. Ke konci slavnosti se král podepsal zlatým perem do pamětní knihy.⁶⁶

Ke konci srpna do Mariánských Lázní zavítal kníže Ferdinand Bulharský. Dorazil automobilem z Mnichova. Po setkání s anglickým panovníkem však musel změnit svůj cestovní program a navrátit se zpět do Sofie, kde vznikla nečekaně špatná politická situace.⁶⁷

Další osobností, která navštívila v Mariánských Lázních krále, byl předseda panské sněmovny Alfred August kníže Windischgrätz se svoji ženou Gabrielou. Král přijal jejich pozvání k návštěvě tachovského panství Windischgrätzů, které vlastnili od roku 1784.

Král se rád obklopoval společností, a to převážně takovou, která ho uměla pobavit či ho nějakým způsobem zaujala. Od mužů vyžadoval dobré vypravěčské schopnosti a měl rád, když byli dokonalými hráči bridge nebo dobrými lovci. Rád míval kolem sebe krásné dámy.⁶⁸ V Mariánských Lázních si královo přátelství získal prelát Gilbert Helmer a lékař Dr. Ott. V roce 1906 dokonce opat Helmer z kláštera Teplá obdržel od samotného krále pozvání do Anglie. 28. května 1906 opat Gilbert Helmer se sekretářem Adrianem Rubiskem skutečně vyrazili na několikadenní cestu do Londýna. Zde je přivítal Edward Stonor, sekretář Sněmovny lordů, doprovodil je k audienci do Buckinghamského paláce ke králi a pak poobědvali s rakouským velvyslancem hrabětem Mensdorffem-Pouilly. 6. června 1906 byli pozváni na zámek Windsor, kde byli představeni královně Alexandře. Král je provedl celým zámkem a byli přizváni ke královské tabuli podávané v parku. Potom si prohlédli mauzoleum královny Viktorie.⁶⁹

Dalším mariánskolázeňským oblíbencem krále byl lékař Dr. Ernst Ott, který byl několikrát hostem ve Windsoru, v Osborne a Buckinghamském paláci. Bylo obvyklé, že krále na cestách doprovázel jeho osobní lékař, ale do Mariánských Lázní jezdil sám. Tato skutečnost svědčí o velké králově důvěře k tomuto lékaři. Důkazem této důvěry bylo, když jedna dáma z vyšší společnosti podala otázku králi, proč nejedí na léčbu do Karlových Varů nebo jiných lázní. Král se pousmál a odpověděl: *„Ó, možná by mi prameny těch či jiných lázní přinesli též dobrý výsledek, ale neměl bych tam*

⁶⁶ Marienbad Tagblatt, *Eröffnung des Golfplatzes*, 1905, roč. 14, č. 66, s. 1.

⁶⁷ Marienbad Tagblatt, *Fürst Ferdinand von Bulgarien*, 1905, roč. 14, č. 71, s. 1.

⁶⁸ MAUROIS, s. 58.

⁶⁹ Marienbad Tagblatt, *Abt Helmer bei König Eduard*, roč. 15, č. 9, s. 1.

svého lékaře Ottu.⁷⁰ Dr. Ott si v nejvyšší anglické společnosti vydobyl velmi dobré jméno. Koncem června roku 1906 dokonce obdržel telegram, ve kterém byl požádán, aby odcestoval do Londýna za účelem léčení nemocné manželky britského premiéra sira Henryho Campell-Bannermana. Dr. Ott po této zprávě urychleně odcestoval do Londýna.⁷¹

Za účelem absolvování dalších léčebných kúr přijel opět anglický panovník do Mariánských Lázní v druhé srpnové dekádě roku 1906. Jako obvykle se zúčastnil bohoslužby u příležitosti císařových narozenin. Den poté navštívil i pravidelnou bohoslužbu v anglikánském kostele, který byl postaven v anglikánském stylu v ulici Jägerstraße. Následně Jeho Veličenstvo navštívil kníže Ferdinand z Bulharska, který přijel autem již 2. srpna společně s generálem Markowem, dvorním úředníkem Fleischmannem a sekretářem Chevromontem. Společně shlédli divadelní představení a poobědvali s princeznou Klementinou von Sachsen-Koburg-Gotha. Kníže Ferdinand ocenil tepelského opata Helmera důstojnickým velkokřížem civilního řádu Bulharského knížectví s briliantovou hvězdou.⁷²

Kníže Ferdinand a král Eduard VII. si byli svým způsobem v něčem podobní. Oběma ztěžovala život obezita a dna. Povahově však byli rozdílní. Eduard byl přímočarý, Ferdinand komplikovaný, požitkářský, málo sečtělý, trochu naivní, ale jinak velmi ctižádostivý. V komplikované správě jeho dvora nalézala útočiště různá individua a s jeho zahraniční politikou často anglický panovník nesouhlasil. Některé rysy měli král a kníže společné: nepředpojatost, smysl pro podnikání a kapitál a oba byli milovníci Wagnerových skladeb.⁷³

Během posledního týdne pobytu přijal Eduard pozvání na lov do revíru knížete Trautmansdorffa na Horšovotýnsku. Lovu se zúčastnil i kníže Schwarzenberg a baron Müller. Na jeden záťah ulovili 954 koroptví, 47 bažantů a 6 zajíců. Dále se král zúčastnil lovu v revíru tepelském, kde bylo uloveno 223 koroptví a 56 bažantů.⁷⁴ Tyto úlovky svědčí o králově velké vášni k lovu.

Lázeňská sezóna v Mariánských Lázních roku 1907 začala připomenutím setkání císaře Františka Josefa s králem Eduardem VII. a na počest této události byl odhalen pomník s reliéfem obou panovníků. Obelisk měl čtyři pilíře ozdobené

⁷⁰ OTT, Ernst, *Meine persönlichen und ärztlichen Beziehungen zu König Eduard*, In: Marienbader Zeitung, 1910, roč. 37, č. 37, s. 1–4.

⁷¹ Marienbader Tagblatt, *Herr Dr. Ernst Ott*, 1906, roč. 15, č. 18, s. 1.

⁷² Marienbader Tagblatt, *Auszeichnungen*, 1906, roč. 15, č. 68, s. 1.

⁷³ MÜNZ, s. 58–59.

⁷⁴ Marienbader Zeitung, *König Eduard als Jäger und Sportsmann*, 1906, roč. 33, č. 36, s. 3.

pozlacenými ornamenty zakončenými anglickou a rakouskou císařskou korunou. Byl umístěn v městském parku v centru města. Pomník se bohužel do dnešní doby nedochoval, po první světové válce byl odstraněn.

V roce 1907 se Mariánské Lázně staly opět středem pozornosti. Anglický panovník se zde měl setkat s francouzským ministrem Clemenceauem a ruským ministrem zahraničí Izvolským. Majestátův příjezd byl naplánován na 16. srpen. Před odjezdem do Mariánských Lázní má král ještě vykonat státní návštěvu rakouského císaře v Bad Ischlu. Na pořadu jednání má být reformní projekt Balkánu kvůli panujícím nepokojům v Osmanské říši.

Po příjezdu do lázní 16. srpna 1907 krále na nádraží přivítal holdující dav a vévoda von Leuchtenberg, sir Sidney Greville, sir Edward Goschen, nově zvolený okresní hejtman princ Eduard von Liechtenstein, starosta města Dr. Nadler, tepelský opat Helmer, Dr. Ernst Ott a další. Pravidelně jako každý rok se král zúčastnil bohoslužby u příležitosti narozenin císaře oblečen v rakouské uniformě husarského regimentu. Odpoledne přijel z Karlových Varů před hotel Weimar velkokníže Michael Alexandrovich se sestrou Olgou princeznou von Oldenburg a jejím manželem princem von Oldenburgem. Po přivítání s králem všichni společně zašli do restaurace hotelu Rübezahl, kde si objednali čaj a pak odjeli zpět do Karlových Varů. Ve večerních hodinách se konala v králově apartmá galavečeře, kam byly pozvány výše zmíněné osoby. Před zahájením samotné večeře král pronesl přípitek: *„Pánové! Dnes má císař a král narozeniny, jsem šťastný, že při této příležitosti můžeme slavit. Připíjím na zdraví našeho ctěného císaře a krále. Ať žije ve prospěch lidu a říše.“*⁷⁵

Na pozvání krále přijel z Karlových Varů 21. srpna v půl jedné odpoledne francouzský ministerský předseda Georges Clemenceau se svým soukromým tajemníkem Foutinem. Přijel před hotel Weimar, kde je uvítal sir E. Goschen. Deset minut se procházeli po chodníku před hotelem, než dorazil král z koupelové lázně. Po přátelském uvítání společně poobědvali, u stolu seděli též sir E. Goschen, sir S. Clarke, major F. Ponsonby a tajemník z britského velvyslanectví James William Bruce. Konverzace se zpočátku týkala celkové politické situace a pak přešli k otázce marocké krize. Po třech hodinách diskuze se Clemenceau rozloučil a ve svém voze odjel do Karlových Varů, odkud za týden odcestoval do Francie. List Marienbader Zeitung začal svůj článek informující o tomto setkání popisem francouzského ministra: *„Clemenceau*

⁷⁵ Marienbader Tagblatt, *Der Toast des Königs*, 1907, roč. 16, č. 66, s. 2.

*je malý, ramenatý, s kostnatou tváří, holohlavý, s šedým knírkem, hustým obočím a energickou povahou.*⁷⁶

O několik dní později po bohoslužbě v anglikánském kostele král poobědval v hotelu Rübezahl s Goschenem, ruským velvyslancem knížetem Urugossem, okresním hejtmanem a jeho chotí. Po dlouhém rozhovoru se panovník rozloučil a odešel si poslechnout další koncert s Wagnerovými skladbami.⁷⁷

Dne 5. září přijel za králem ruský ministr zahraničí Alexandr Petrovič Izvolskij s hrabětem Pahlenem. Ubytovali se v hotelu Stern, kde je přivítal britský velvyslanec sir Goschen. Následně s králem poobědvali na balkóně v králově apartmá. Ruský ministr Izvolskij seděl po králově pravici. Rozhovor byl veden v duchu dohody mezi Anglií a Ruskem, přičemž král uvedl, že přátelství mezi oběma velmocemi je zaručeno. Panovník předal Izvolskému velký kříž Viktoriina řádu a hraběti Pahlenovi komanderský kříž Viktoriina řádu. Následně byli Izvolskij a hrabě Pahlen s velvyslancem Goschenem na obhlídce města.⁷⁸

Dohoda mezi Ruskem a Velkou Británií vymezila sféry politického a ekonomického vlivu v Persii. Rusko se také zavázalo, že své přítomnosti v Afghánistánu nikterak nevyužije k vpádu do Indie a ponechá Británii kontrolu nad afghánskou zahraniční politikou. Velká Británie naopak stvrdila, že nebude ohrožovat ruské zájmy ve Střední Asii.⁷⁹

V následujícím roce, kdy z Londýna přišla zpráva o Eduardových cestách, se město opět zaradovalo, že i tento rok na konci sezony zde král absolvuje léčebný proces. Podle královského harmonogramu měl 10. srpna 1908 opustit Londýn. Nejprve měl s německým císařem Vilémem II. navštívit rezidenci prince Friedricha Karla Hessenského v Kronbergu. O dva dny později se zúčastnit galavečera v Schönbrunn, kde mělo být kolem 70 významných osobností a následující den odcestovat do Mariánských Lázní.⁸⁰ Dne 15. července se v novinách vyskytla zpráva o plánovaném setkání arcivévody Františka Ferdinanda d'Este s britským králem v Mariánských Lázních na konci srpna na oplátku za setkání v Bad Ischlu.⁸¹

Dne 13. srpna 1908 v 18 hodin dorazil dvorním vlakem Eduard VII. Nádraží bylo opět nádherně dekorováno květinami a britskými vlajkami a krále vítal jásající

⁷⁶ Marienbader Zeitung, *Clemenceaus Besuch bei König Eduard*, 1907, roč. 34, č. 34, s. 2.

⁷⁷ Marienbader Tagblatt, *König Eduard von England*, 1907, roč. 16, č. 72, s. 1.

⁷⁸ Marienbader Zeitung, *Graf Izwolski bei englischen König*, 1907, roč. 34, č. 36, s. 3.

⁷⁹ GILBERT, s. 109.

⁸⁰ Marienbader Tagblatt, *König Eduard Reise nach Marienbad*, 1908, roč. 17, č. 45, s. 1.

⁸¹ Marienbader Zeitung, *König Eduard in Marienbad*, 1908, roč. 17, č. 36, s. 1.

dav. Král přijel se svým obvyklým doprovodem, doprovázel jej sir Sidney Goschen, generál adjutant sir Stanley Clarke a adjutant Colonel Ponsonby. Král se cítil velmi dobře i přes únavu z dlouhého cestování. Nasedl do svého auta a s doprovodem starosty, hejtmána a prelátského opata projeli ulicemi obléhanými stovkami skandujících lidí do hotelu Weimar. Hned druhý den ráno se hlásil u svého lékaře Dr. Otty k zahájení léčby. V 8 hodin se král objevil na kolonádě s okresním hejtmánem Dr. Liechtensteinem, kterému poděkoval za zajištění klidu před obtěžujícím publikem, protože pár dní před příjezdem anglického vládce nechala městská rada v místních novinách opět několikrát vytisknout článek, ve kterém apelovala na obyvatelstvo a hosty, aby neobtěžovali krále při jeho pobytu. Při oslavě císařových narozenin a zároveň šedesátiletému působení v panovnické funkci se opět ve večerních hodinách konala slavnostní večeře v Lázeňském domě v Bílém salonku, kterou zorganizoval hoteliér Zischka. Hostiny se zúčastnilo kolem 30 významných osobností z řad šlechty, velvyslanců a zastupitelů města, na výběr měli z 22 jídel.⁸²

O čtyři dny později opět navštívil panovníka francouzský ministr Dr. Georges Clemenceau. Probírali měnovou situaci ve Francii, která způsobila pracovní stávku v regionu Franche-Comté.⁸³ Od roku 1907 panoval v průmyslových zemích Evropy sociální neklid. V mnoha oblastech Francie se zradikalizovala chudina.⁸⁴

Ve stejný den dorazil do Karlových Varů i ruský ministr zahraničí A. P. Izvolskij. Ubytoval se v Savoy Westend Hotel. Francouzský premiér a ruský ministr byli na 26. srpen pozváni králem na oběd do Mariánských Lázní. První dorazil Clemenceau s šéfem kabinetu Fominem, přijeli přímo před hotel Weimar. O pár minut později vystoupil ministr Izvolskij před hotelem Stern, kde již na něj čekal král s francouzským premiérem, generálem Clarkem, plukovníkem Ponsonbym, tajemníkem britského velvyslanectví Bruce, portugalským velvyslancem Soveralem a lordem Goschenem. Při obědě seděl francouzský premiér po pravici krále a ruský ministr po levici. Po obědě je král vyzval k důvěrné politické debatě, při níž řešili nový turecký režim a jeho přínos v makedonské otázce.⁸⁵

Makedonie spolu s Albánií a Thrákií tvořily poslední zbytky turecké moci v Evropě. Okolní balkánské státy se s pokračujícím rozkladem Osmanské říše připravovaly na převzetí tohoto území. V makedonské provincii bylo pestré národnostní

⁸² Marienbader Tagblatt, *Galadiner*, 1908, roč. 17, č. 65, s. 2–3.

⁸³ Marienbader Tagblatt, *Begegnung Clemenceaus mit König Eduard*, roč. 17, č. 68, s. 1.

⁸⁴ GILBERT, s. 103.

⁸⁵ Marienbader Zeitung, *Clemenceau und Izwolski bei König Eduard*, 1908, roč. 35, č. 35, s. 1–2.

a náboženské složení obyvatel. Slovanské etnikum se snažilo vymanit z vlivu turecké nadvlády a připojit se ke svým bratrům za hranicemi. Po rozdrčení povstání pokračovali Turci v represáliích proti Srbům, Bulharům a Řekům. To vyvolalo velkou nevoli u ostatních velmocí a nejvíce zainteresovaných zemí Rakousko-Uherska a Ruska. Ty v roce 1903 uzavřeli tzv. dohodu z Mürzstegu. Požadovali od Turecka, aby zavedlo řadu reforem pod jejich patronací. Excesy mezi zde žijícím etnikem však stále pokračovaly.⁸⁶

Další debata se týkala otázky Maroka. Zde se očekávala blížící se abdikace sultána Abdula Azíze. Francouzi v roce 1904 uzavřeli dohodu s Velkou Británií, ve které Anglie přenechala Francouzům Maroko výměnou za vládu nad Egyptem. O dva roky později Francie a Španělsko získaly na základě dohod s dalšími mocnostmi plnou kontrolu nad Marokem. Svrchovaným vládcem Maroka zůstal sultán Abdul Azíz. Od počátku roku 1907 zde docházelo k častým útokům muslimů proti Evropanům. Francouzská vláda sem proto vyslala vojenskou expedici. Záhy vypuklo povstání proti sultánovi, do jehož čela se postavil nevlastní sultánův bratr Mawláj Abd al-Háfiz. V roce 1908 se Abdul Azíz snažil získat trůn zpět, ale jeho jednotky ho zradily a sesadily. Mawláj Ab dal- Háfiz se prohlásil sultánem. Francie a Španělsko uznaly jeho práva na trůn a následně jim sultán potvrdil jejich vliv na Maroko.⁸⁷

Po skončení politických diskuzí ve tři hodiny odpoledne hosté s Jeho Veličenstvem odešli do Bílého sálu v Nových lázních. Tady se na přání krále odehrál šermový turnaj pod vedením šermového mistra kavalíra Luigi Della Santo z šermové akademie. Král jako důkaz své spokojenosti s výbornými výkony udělil šermovému mistru Della Santovi Viktoriin řád 4. třídy. Po turnaji se ministr Clemenceau vrátil zpět do Karlových Varů a Izvolskij zamířil na golfové hřiště. Eduard VII. jej následoval a zde spolu oba konverzovali, než ruský ministr odjel do Karlových Varů.⁸⁸ Je zajímavé, že král Eduard VII. sám golf nehrál. Tato skotská národní hra ho zajímala pouze jako diváka a obdivovatele. Díky královu zájmu se začala o golf zajímat anglická elita i lidé z jiných končin světa. Golfové prostředí vyvolávalo u novinářů podezření, zda se zde nerodí nejrůznější politické dohody. Vznikaly pak různé dezinterpretace a fámy. Např. když se zde v roce 1905 při otevírání golfového hřiště objevil americký velvyslanec

⁸⁶ GILBERT, s. 111–113.

⁸⁷ Tamtéž, s. 113–114.

⁸⁸ Marienbader Tagblatt, *König Eduard*, 1908, roč. 17, č. 72, s. 1.

Bellamy Storer, místní novináři začali v tisku tvrdit, že Storer připravuje příjezd amerického prezidenta Roosevelta do Mariánských Lázní.⁸⁹

Pět dnů před svým odjezdem odjel Edward VII. se svým doprovodem na jednodenní cestu do Karlových Varů, kde se ubytoval v Savoy Westend Hotel. Po příjezdu poobědval s osmi osobami, mezi kterými nechyběl francouzský premiér a ruský ministr zahraničí. Odpoledne se společně procházeli po městě a navštívili Císařské lázně. Po páté hodině se král uctivě rozloučil a vrátil zpět do Mariánských Lázní.⁹⁰

Dlouhý léčebný pobyt si král následně zpestřil lovem v horšovské oboře na pozvání knížete Karla Ferdinanda Trauttmansdorfa a kněžny Josefiny. Kníže Karel byl v této době členem císařské delegace a několikrát se s Eduardem sešel v Mariánských Lázních. Coby nejvyšší lovcí a milovník lovu zval anglického panovníka na lov do zdejší obory. Zde byl již očekáván hrabětem Ferdinandem Trauttmansdorffem a princeznou Johannou Schwarzenberskou. Při honu bylo uloveno 101 bažantů, 10 zajíců a 580 koroptví, z toho sám král ulovil 1 zajíce, 48 bažantů a 99 koroptví.⁹¹ Tuto návštěvu Mariánských Lázní král Edward VII. ukončil 4. září 1908 a odjel zpět do rodné země.

V listu *Marienbader Zeitung* se 16. května 1909 vyskytla zpráva o plánované deváté návštěvě anglického krále v Mariánských Lázních. Příjezd byl naplánován na 11. srpna. Od roku 1903 král jezdil před pobytem v českých lázních na přátelskou návštěvu k císaři Františku Josefovi I. do Bad Ischlu. Tento rok toto přátelské setkání naplánováno nebylo. Ve stejném novinovém článku se dočteme, že v žádném případě nejde o nepřátelský akt, ale že i v minulosti král jezdil do Čech, aniž by vykonal státní návštěvu u císaře.⁹²

V den příjezdu Eduarda VII. se na nádraží opět sešla uvítací reprezentace města a významní hosté. Jeho Veličenstvo již od prvního pobytu v Mariánských Lázních (1897) žádal, aby byl ušetřen oficiálních ceremonií. Říkával, že sem jezdí pouze jako host a pacient. Všechny jeho dosavadní příjezdy však byly vedeny v duchu oslav. Král si je nepřál, a proto, aby se vyhnul tentokrát oficiálnímu přivítání, nechal si přivést své auto do Chebu. Před nádražní budovou v Chebu nastoupil do automobilu a následně odjel tajně do hotelu Weimar. Po ubytování proběhla mezi císařem a králem výměna

⁸⁹ MÜNZ, s. 85.

⁹⁰ *Marienbader Tagblatt, König Eduard in Karlsbad*, 1908, roč. 17, č. 73, s. 1.

⁹¹ *Marienbader Zeitung, Der Jagdausflug König Eduard nach Bischofteinitz*, 1908, roč. 35, č. 36, s. 2.

⁹² *Marienbader Zeitung, Die Reise König Eduard nach Marienbad*, 1909, roč. 36, č. 20, s. 2.

depeší. Nejdříve přišla depeše králi: „*Jeho Veličenstvo králi Velké Británie a Irska! Při příležitosti Vašeho příjezdu do Mariánských Lázní Vás upřímně vítám a posílám Vám, starý příteli, srdečné přání pro úspěšnost Vaší léčby. Franz Josef.*“ Eduard odepsal: „*Jeho císařské Veličenstvo. Jsem hluboce dojat z Vaší laskavé depeše. Dorazil jsem bezpečně a jsem rád, že jsem opět ve Vaší krásné zemi. Doufám, že jste zadobře ve všech vztazích. Edward R.*“⁹³

V brzkých ranních hodinách 15. srpna 1909 přijel do Mariánských Lázní francouzský velvyslanec Crozier s premiérem Clemenceauem. Crozier se setkal s britským velvyslancem sirem Fairfaxem Carthwrightem v hotelu Grünes Kreuz, kde se před pěti dny Carthwright se svojí chotí ubytoval. V pravé poledne angličtí pánové odjeli na bohoslužbu do kostela, Crozier s britským velvyslancem čekali v hotelu Weimar. Po bohoslužbě byli pánové pozváni na oběd do králova apartmá. Oběd byl servírován na balkóně. Napravo od krále seděl Clemenceau, nalevo Crozier, potom velvyslanec Carthwright, kapitán Fortescue a plukovník Ponsonby. Konverzaci vedli okolo řecko-tureckých záležitostí.⁹⁴ V Turecku došlo k neúspěšnému pokusu svrhnout mladoturky. Turecké Národní shromáždění na mimořádném zasedání sesadilo sultána Abdülhamida II., který vládl od roku 1878. Sultán byl poslán do vyhnanství. Místo něj usedl na trůn jeho bratr Rašid, který přijal jméno Mehmed V. Národnostním skupinám, které doufaly, že jim mladoturci poskytnou politickou rovnoprávnost, brzy jejich veškeré naděje vzaly za své.

Další téma politických rozhovorů se týkalo otázky Dardanel. V roce 1908 došlo k vážné krizi mezi Ruskem a Rakousko-Uherskem kvůli plánované rakouské anexi Bosny a Hercegoviny. Rusko, které bylo posíleno dohodami s Francií a Velkou Británií, usilovalo o mezinárodní uznání svého práva proplouvat svými válečnými loděmi přes Dardanely a Bospor. Po hodině diskuze se politici rozloučili, Clemenceau se vydal na cestu do Karlových Varů a Crozier se ubytoval v místním hotelu Stern.

Dne 19. srpna dorazil z Bad Ischlu do lázní císařský vyslanec podplukovník baron Karel von Bronn za účelem vykonání audience u Eduarda VII. v hotelu Weimar. Na nádraží byl očekáván plukovníkem Ponsonbym, jež ho doprovodil do hotelu Weimar. V šest hodin večer byl baron pozván k audienci u krále. Baron von Bronn

⁹³ Marienbader Tagblatt, *König Eduard und Kaiser Franz Josef*, 1909, roč. 18, č. 61, s. 2.

⁹⁴ Marienbader Tagblatt, *Clemenceau und Crozier als Gäste des Königs*, 1909, roč. 18, č. 64, s. 1.

přijal také pozvání do divadla na představení „Madame Butterfly“. O dva dny později podplukovník von Bronn opustil město.⁹⁵

Král během třítýdenního pobytu poctil svou návštěvou také klášter v Teplé a město Karlovy Vary. Před odjezdem do Velké Británie daroval lékaři Dr. Ernstu Ottovi svůj obraz jako symbol vděčnosti a přátelství: *„Předávám Vám svůj obraz. Doufám, že to bude pro Vás velmi hodnotné, protože je to výraz mé vděčnosti k Vám; jsem vděčný za všechno, co jste pro mne udělal. Zároveň Vás zvu od 15. do 18. 11. do Sundringhamu jako svého hosta, do mého rodinného sídla, kde žiji jako prostý anglický šlechtic a přijímám sem pouze své nejlepší přátele.“*⁹⁶

V roce 1910, 6. května, po necelých deseti letech vlády, britský král Eduard VII. zemřel. Jeho památce se přišlo poklonit přes 350 000 lidí. Na pohřeb se sjely korunované hlavy z Belgie, Bulharska, Dánska, Německa, Norska, Řecka, Portugalska, Španělska a 40 členů dalších panovnických rodů včetně srbského korunního prince Alexandra a rakouského arcivévody Františka Ferdinanda. Z Buckinghamského paláce bylo královo tělo převezeno na lafetě děla do Westminsterského paláce.⁹⁷

Městští radní v Mariánských Lázních, jakmile se dozvěděli o této zprávě, poslali do Londýna kondolenční depeši. Nejen pro Mariánské Lázně to byla šokující zpráva. Starosta města Dr. Reiniger napsal do Prager Tagblatt článek o návštěvách Eduarda VII. v Mariánských Lázních: *„V zesnulém králi ztratily Mariánské Lázně dlouholetého přítele a podporovatele, který dával každý rok mariánskolázeňské sezoně zvláštní záři. Poprvé byl v Mariánských Lázních v roce 1897 jako princ waleský, ubytoval se v hotelu Klinger. Jako král navštěvoval Mariánské Lázně každý rok od roku 1903 a miloval pobyt v našem městě každý rok víc a víc. Při odjezdu v roce 1909 nás ujistil, že má v úmyslu, pokud bude žít, další rok navštívit Mariánské Lázně, nikdo si nemyslel, že je u nás naposledy. ...“*⁹⁸

Poté starosta Dr. Reiniger, městský radní Grimme a opat kláštera z Teplé, Gilbert Helmer, odcestovali do Vídně, aby se zde setkali s britským vyslancem Carthwrightem a vyjádřili mu upřímnou soustrast. Lékař Dr. Ernst Ott v Marienbader Zeitung zveřejnil článek o svém důvěrném vztahu ke králi a o králově léčbě, kde prozradil, že při prvním pobytu král vážil 115kg a 600g, během devíti sezon dokázal

⁹⁵ Marienbader Tagblatt, *Kaiserliche Botschaft an König Eduard*, 1909, roč. 18, č. 68, s. 1.

⁹⁶ Marienbader Zeitung, *Dank des Königs an Dr. Ott*, 1909, roč. 36, č. 36, s. 2.

⁹⁷ GILBERT, s. 147.

⁹⁸ REINIGER, Heinrich, *König Eduard in Marienbad*, In: Prager Tagblatt, 1910, roč. 34, č. 127, s. 1.

zhubnout za pomoci naordinovaných diet přes 20kg.⁹⁹ Dr. Ott poté odcestoval do Londýna, aby se naposledy rozloučil s památkou Jeho Veličenstva.

Na počest zesnulého panovníka se konala 20. května 1910 v anglikánském kostele v Mariánských Lázních smuteční bohoslužba. Pod vedením kapelního mistra Ferdinanda Mannerera zazněla také britská hymna.

⁹⁹ OTT, Ernst, *Meine persönlichen und ärztlichen Beziehungen zu König Eduard*, In: *Marienbader Zeitung*, 1910, roč. 37, č. 37, s. 1–4.

7. Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zmapovat časté pobyty britského krále Eduarda VII. v Mariánských Lázních, založené na studiu dobových mariánskolázeňských novin. Z pobytu mocného evropského vladaře lázně profitovaly, rostla jejich návštěvnost a vytvořily si pozici jedněch z nejvýznamnějších evropských lázní. Od roku 1872 do roku 1914 bylo město důležitým společenským, politickým a kulturním centrem. Proč toto časové vymezení? Od roku 1872 byly lázně spojeny nově postavenou železniční tratí s okolním světem, byly tím zpřístupněny i středním vrstvám. Železniční doprava zlepšila zásobování města a spustila vlnu stavebního rozvoje, začaly vznikat nové hotely. Město mělo status jedněch z nejmodernějších lázní, budovaly se vycházkové cesty, rozšiřovaly se parky, v okolních lesích se stavěly vyhlídky, odpočinkové pavilony a výletní kavárny. Návštěvy britského krále inspirovaly mariánskolázeňské hoteliéry a investory k modernizaci a přestavbě svých hotelů. Majitel hotelu Weimar, Josef Hammerschmid, nechal v roce 1903 přestavět svůj hotel tak, aby co nejlépe vyhovoval požadavkům Eduarda VII. Po vypuknutí první světové války zájem o léčení a pobyty v lázních v celé Evropě upadl. Lázeňská sezona v Mariánských Lázních v průběhu války i přesto pokračovala, ale postavení jednoho z nejvýznamnějších politických i společenských center město ztratilo. Status politického centra mezi evropskými lázněmi získalo město právě v době návštěv Eduarda VII. Během jeho pobytů přijížděli na jeho pozvání do lázní důležití muži evropské politiky.

V rámci změny kurzu britské zahraniční politiky vznikla Trojdohoda. Jedním z míst, kde se uskutečňovala jednání o spojenecké dohodě mezi Velkou Británií, Francií a Ruskem, byly i Mariánské Lázně. Zde se britský panovník setkal s francouzským ministerským předsedou Georgesem Clemenceauem a ruským ministrem zahraničí Alexandrem Petrovičem Izvolským. Tato diplomatická jednání proběhla v letech 1907 a 1908.

Setkání anglického panovníka Eduarda VII. s rakouským císařem Františkem 16. srpna 1904 bylo jednou z nejvýznamnějších událostí v historii města vůbec. Již tenkrát to čelní představitelé města i prostí občané dali najevo uspořádáním velkolepých oslav provázených nevídanou výzdobou navrženou vídeňským architektem Arnoldem Haymannem. Současně se ale ukázala i druhá strana mince. Velké náklady na výzdobu a úklid města radnici značně zadlužily. Po velkém nátlaku a kritice nakonec

starosta a městská rada začátkem roku 1905 rezignovali na svoje funkce a novým starostou byl zvolen Dr. Wenzel Dietl.

Důkladné studium dobových regionálních novin při tvorbě této práce umožnilo nahlédnout do atmosféry tehdejšího společenského života v Mariánských Lázních. Vládla zde velmi uvolněná, téměř radostná atmosféra, zdejšími podnikatelům se ekonomicky dařilo. Mohli si dokonce dovolit po ukončení lázeňské sezóny na podzim svoje hotely uzavřít, zazimovat a sami odjeli za svojí vlastní rekreací do Itálie. Na denním programu ve městě byla divadelní představení a koncerty. Ostatně Eduardův zájem o tyto kulturní akce (účastnil se koncertů v hotelu Bellevue a miloval Wagnerovy skladby, navštěvoval operety Johanna Strausse, Franze Lehára i Oskara Strausse) svědčí o společenské atmosféře tehdejších Mariánských Lázní. Během lázeňské sezóny přivážely do města vlaky mnoho bohatých lázeňských hostů.

Vybudování golfového hřiště v roce 1905 a jeho otevření samotným Eduardem VII. má pro město obrovský význam do dnešních dnů. Jedná se o jedno z nejhezčích hřišť, protože leží uprostřed lesů a samotní hráči golfu jej vysoce cení pro vynikající uspořádání jamek. Po listopadové revoluci v roce 1989 a po pádu komunistického režimu hřiště navštívili hráči světové úrovně a konal se zde dokonce turnaj Masters nejvyšší kategorie. Před zrekonstruovanou golfovou klubovnou (je postavena v anglikánském stylu) stojí kámen s pamětní deskou, která připomíná otevření hřiště Eduardem VII.

8. Seznam použité literatury a pramenů

Vydané prameny

FARRICH, J. A., *England under Edward VII*, London 1922. Dostupné z: <http://archive.org/details/englandunderedwa00farrich>

HOPKINS, J. Castell, *The life of King Edward VII*, London 1902. Dostupné z: <http://archive.org/details/lifeofkingedward00hopk>

MÜNZ, Sigmund, *Eduard VII. in Marienbad. Politik und Gesellikeit in den Böhmischen Weltbadeorten*, Brünn 1936, s. 21.

WORTHAM, H. E., *Edward II. Man and King*, Boston 1931. Dostupné z: <http://archive.org/details/edwardviimanandk011697mbp>

Noviny

Čech, *Schůze panovníků v Mariánských Lázních*, 1904, roč. 1904, č. 226. Dostupné z: <http://anno.onb.ac.at/cgi-content/anno?aid=cdb&datum=19040817&seite=1&zoom=33>

Marienbader Curliste, 1897–1909, roč. 222–227.

Marienbader Tagblatt, 1897–1910, roč. 6–19.

Marienbader Zeitung, 1897–1910, roč. 24–37.

REINIGER, Heinrich, *König Eduard in Marienbad*, In: Prager Tagblatt, 1910, roč. 34, č. 127. Dostupné z: <http://anno.onb.ac.at/cgi-content/anno?aid=ptb&datum=19100509&zoom=33>

Literatura

BENSON, Edward Frederic, *King Edward VII An Appreciation*, London 1934. Dostupné z: <http://archive.org/details/kingedwardviiana007703mbp>

BÖHM, Wolfgang Rudolf, *Einleitung zum Marienbader Heimatbuch*, In: Heimatbuch Marienbad. Stand und Land. I. Giesenfeld 1977.

FERGUSON, Niall, *Britské imperium. Cesta k modernímu světu*, Praha 2007.

GILBERT, Martin, *Dějiny dvacátého století 1900–1933*, Praha 2005.

HATTERSLEY, Roy, *The Edwardians*, London 2006.

MAUROIS, André, *Eduard VII. a jeho doba*, Praha 1934.

OTT, Adolf, *Meine Lebenserinnerungen*, Wien 2011.

PERNES, Jiří, *Pod habsburským orlem. České země a Rakousko-Uhersko na přelomu 19. a 20. století*, Praha 2001.

SKŘIVAN, Aleš, *Evropská politika 1648–1914*, Praha 1999.

ŠVANDRLÍK, Richard, KŘIŽÍK, Vladimír, *106x Mariánské Lázně aneb vyprávění o městě, kterému stačilo sto let k dosažení světové proslulosti*, Vimperk 1990.

Elektronické zdroje

<http://hamelika.webz.cz/h98-08.htm>

<http://hamelika.wz.cz/h00-05.htm>

9. Resumé

The bachelor thesis deals with the visits of Edward VII in Marienbad in the 19th and 20th centuries. This thesis is based on information from old newspaper articles and foreign language literature. It is divided into five chapters. The first chapter focuses on the youth of Edward VII and then its almost a decade for the government, in the context of internal and foreign policy and social development in the UK. The second chapter outlines in a short section and development of Marienbad. The remaining chapters are focused on the emperor's visit to Marienbad. Monarch sought the spa mainly for health reason, and because of their treatment of obesity, as local springs were famous for their curative effects in this disease. The full course of therapy oversaw local physician Dr. Ernst Ott. This work focuses on the description of the daily activities of the Monarch in the local treatment, his interest in local cultural events and diplomatic negotiations, during which the king's residence came to his invitation to the spa important men of foreign policy. Meetings usually took place mostly in the form of a friendly having lunch with the acting person. In the fifth chapter of the work deals with one of the most important events in the history of the city, and that a meeting of King Edward VII with the Austrian Emperor Franz Joseph I. Here analyzes complex negotiations with the imperial court to prepare the festivities, decorations and course then the total ceremonies. At last there is an effect of the British monarch on the rise of social life in Marienbad, when the city thanks to visits of powerful European monarch to benefited from increasing interest in local and stay local hoteliers and investors were more inspired to modernize their hotels, cafes, shops and overall development city.

10. Seznam příloh

OBRÁZEK 1: EDUARD VII.	43
ZDROJ: MĚSTSKÉ MUZEUM V MARIÁNSKÝCH LÁZNÍCH	
OBRÁZEK 2: MARIÁNSKÉ LÁZNĚ	43
ZDROJ: MĚSTSKÉ MUZEUM V MARIÁNSKÝCH LÁZNÍCH	
OBRÁZEK 3: NÁDRAŽNÍ BUDOVA	44
ZDROJ: MĚSTSKÉ MUZEUM V MARIÁNSKÝCH LÁZNÍCH	
OBRÁZEK 4: HOTEL WEIMAR	44
ZDROJ: MĚSTSKÉ MUZEUM V MARIÁNSKÝCH LÁZNÍCH	
OBRÁZEK 5: EDUARD VII. S BULHARSKÝM KNÍŽETEM FERDINANDEM.....	45
ZDROJ: MĚSTSKÉ MUZEUM V MARIÁNSKÝCH LÁZNÍCH	
OBRÁZEK 6: EDUARD VII. PŘED KŘÍŽOVÝM PRAMENEM.....	45
ZDROJ: MĚSTSKÉ MUZEUM V MARIÁNSKÝCH LÁZNÍCH	
OBRÁZEK 7: OTEVŘENÍ GOLFOVÉHO HŘIŠTĚ EDUARDEM VII.	46
ZDROJ: MĚSTSKÉ MUZEUM V MARIÁNSKÝCH LÁZNÍCH	
OBRÁZEK 8: EDUARD VII. NA GOLFOVÉM HŘIŠTI.....	46
ZDROJ: MĚSTSKÉ MUZEUM V MARIÁNSKÝCH LÁZNÍCH	

Obrázek 1: Eduard VII.

Obrázek 2: Mariánské Lázně

Obrázek 3: Nádražní budova

Obrázek 4: Hotel Weimar

Obrázek 5: Eduard VII. s bulharským knížetem Ferdinandem

Obrázek 6: Eduard VII. před Křížovým pramenem

Marienbad: Eröffnung des Golfplatzes im August 1905
durch König Édouard VII. von England.

Obrázek 7: Otevření golfového hřiště Eduardem VII.

Obrázek 8: Eduard VII. na golfovém hřišti